

Криминологични и психологически характеристики на наркоразпространители от организирана престъпна група

/Изследване на случай/

Докторант Александър Атанасов, Академия на МВР

atanasov153@abv.bg

РЕЗЮМЕ:

В настоящото изследване на случай е представена системната и дългосрочна престъпна дейност на двама наркоразпространители, сформирали организирана престъпна група. В материала са анализирани техните криминологични, поведенчески и психологически характеристики, свързани с криминалната им кариера и тяхната престъпна дейност.

Данните от анализа и техните психологически особености са сравнени с резултатите от проведено докторантско изследване с психологически въпросници на 120 души, лишени от свобода по линия на наркоразпространението. Бяха изведени и потвърдени различни психологически особености, установени както в проведеното изследване, така и наблюдавани в настоящия изследван случай.

Ключови думи: наркоразпространители, организирана престъпна група, престъпна кариера, криминална дейност, личностни и поведенчески характеристики.

Criminological and psychological characteristics of drug dealers from organized crime group

/Case study/

SUMMARY:

This case study presents the systematic and long-term criminal activity of two drug dealers who formed an organized criminal group. The material analyzes their criminological, behavioral and psychological characteristics related to their criminal career and their criminal activity.

The data from the analysis and their psychological features were compared with the results of a doctoral study conducted with psychological questionnaires of 120 people with sentences for drug dealing. Different psychological postulates have been deduced, which were established both in the conducted research and also observed in the current case study.

Keywords: drug dealers, organized crime group, criminal career, criminal activity, personality and behavioral characteristics.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Наркоразпространението е специфична престъпна дейност, която следва модел на взаимодействие между два и повече индивиди, ангажирани в употребата, притежанието, разпространението и/или производството на наркотични вещества (Werse & Bernard, 2016). По своята същност тя е системна и продължителна и се приближава до формираните общностни търговски модели на локално и глобално ниво, но за разлика от тях е обект на наказателно преследване (Китанов & Йотов, 1999; Китанов, 2008). В случая на наркоразпространението, освен със специфичните икономическо-социални модели, ангажираните в него индивиди се сблъскват и с риска и тежестта на наказателното преследване и социалната маргинализация от държавата и обществото, криминализира обекта на дейността им – наркотичните вещества и субектите, ангажирани в нея, личностите на потребителя, разпространителя, производителя.

В проведено докторантско изследване на 120 души лишени от свобода за престъпна дейност по наркоразпространение, използвайки пет психологически методики бяха верифицирани основни постановки, характеризиращи тяхната престъпна дейност, личност и поведение (Атанасов, Маджаров & Насева, 2023). В резултат на реализираната изследователска работа са очертани факти и обстоятелства, констатации и изводи, които ще послужат и при анализа на настоящите случаи. Обобщенията от тях показват, че социалният кръг на наркоразпространителите е изключително важен за качеството и количеството на тяхната криминална дейност. Те употребяват наркотични вещества и процесът по въвличането им в наркоразпространението най-често е свързан със задоволяването на личното потребление на наркотици.

Криминалната кариера на наркоразпространителите преминава през различни етапи в зависимост от техните лични качества и диспозиции. Доминиращите им личностни характеристики са изразения егоцентризъм и манипулативност, наличие на готовност за прекрачване на съществуващи норми и ограничения, вътрешна увереност и склонност към риск. Наркозапространителите развиват своята криминална идентичност основно чрез несъзнателен процес на въвлечането им в комбинации(Аделер, П., Адлер, Пет., 1983) от различни криминогенни фактори, кореспондиращи с тяхната личност и среда. Те са контактни, комуникативни, манипулативни, пробивни, комбинативни и ситуативни, хедонистични и прагматични . Тези персонални особености на наркозапространителите показват, че за тяхното релевантно интерпретиране можем да приложим конструктите на тъмната триада на личността, разработени от Д.Полхъс и К. Уялямс (2002). Макиавелизмът често се определя като „...склонност към повърхностно очарование и манипулиране на околните, повишена прагматичност и емоционална хладност“(Маджаров, 2016:1287). Специално се подчертава, че хората с макиавелистичен тип личност са „...убедени в собственото и в способността си да манипулират другите така, че да се постигне желания резултат. Тази личностна характеристика отразява наличието на циничен светоглед, прагматична етика, манипулативност и липса на моралност“(Колева, 2019:99). Визираните персонални особености могат да бъдат с успех идентифицирани и сред диларите на наркотични вещества и реално те благоприятстват разгръщането на тяхната престъпна дейност.

Нарцисизмът на наркозапространителите получава израз в тяхната „...готовност за доминиране и превъзходство, в подчертаното им желание за лидерство в нагласата за използване на другите и в тяхното интензивен стремеж за завоюване на популярност“(Маджаров, 2016:1287). За нарцисистичното поведение на значителна част от дилърите са присъщи „...манипулативността и коравосърдечността, подобно на психопатията и макиавелизма, но негова съществена характеристика е чувството за грандиозност и превъзходство над останалите, което може да накара нарцисистичната личност да реагира агресивно, ако сметне, че е заплашена грандиозната ѝ представа за собствената значимост (Колева,2019:100). Нарцисистичните нагласи могат да са компенсация на малоценностните преживявания на дилърите (Стойчев,2016) или да получат значително развитие и стабилизация благодарение на успешното структуриране и разрастване на тяхната криминална дейност. Същевременно

наблюденията върху поведението на наркодилърите показват, че при осъществяване на своите престъпни интеракции „... те лесно избухват, склонни са да обвиняват другите, да са деспотични, недоволни и сърдити „(Стойчев, 2016:34). При наркодилърите посочените тенденции не са рядко явление, тъй като те, в съответствие със съдържанието на кратката версия тъмната триада, са „...убедени че превъзхождат околните и се ръководят в поведението си (Колева, 2019:101) от ... регидната нагласа непрекъснато да валидират собствената си доминация.

Психопатията в контекста на тъмната триада „...най-често се свързва с тревожност, импулсивност, междуличностен антагонизъм и пренебрежение към социалните норми“ (Маджаров, 2016:1287). По принцип, наркодилърите добре овладяват собствената си тревожност, умеят да потиска импулсивността си. Те са в състояние успешно да манипулират зависимите от тях лица и се стараят да избягват откритите и ескалиращи конфликти, но при необходимост могат да действат твърдо, решително и дори жестоко, което показва ,че притежават много висока готовност за игнориране на съществуващите норми и забрани. Специфичните особености на психопатната личност са „...свързани преди всичко с търсенето на стимулация и нови преживявания, предизвикани от слабия самоконтрол и склонността към рисково поведение без загриженост за последиците“(Колева,2019:107). Тези типични психопатни измерения само отчасти съвпадат с личностно-психологическите характеристики на наркодилърите. В определени моменти те могат да бъдат и търсачи на силни усещания и да ги получават в контекста на престъпната си дейност, но въпреки по-голямата си толерантност към риска и в сложни ситуации запазват високо ниво на самоконтрол и следват внимателно конспиративните правила и ограничения.

Определящите черти за личността с психопатна предразположеност са :

„1.Антагонизъм, характеризиращ се с манипулативност, измама, враждебност;

2. Дезинхибираност (разтормозеност), характеризираща се с безотговорност, импулсивност и поемане на риск“(Асенова, 2018:159). Следва да подчертаем, че при по-продължителна и сложна криминална кариера наркодилърите натрупват по-голяма враждебност, а тяхната специфична престъпна активност предполага наличието и на по-висока манипулативност. Те обаче много внимателно пресмятат възможните неблагоприятни последици и се опитват да избегнат неприятните последствия и усложнения, водещи да пряк конфликт със служителите на правоохранителната

система. Същевременно, наркоразпространителите проявяват загриженост по отношение на клиентите, с които работят или я показват по отношение на дилърите, които са на по-ниско ниво в престъпната схема и колаборират за тях.

„Психопатите винаги са егоцентрични, но неспособността им да дават любов на другите не е абсолютна. Могат да проявяват отделни харесвания или нехаресвания, но тези афективни реакции са силно ограничени и мимолетни, за да се нарекат обич“ (Хаджийски, 2016:34). Безспорно наркодилърите добре контролират своите емоционални предпочитания и могат да ги потискат и игнорират в интерес на криминалния бизнес, но наркоразпространителите-потребители имат достатъчно близки, приятелски и позитивни отношения с клиентите, които снабдяват. Изведените констатации показват, че личностните конструкти на тъмната триада са в достатъчна степен релевантни по отношение на криминалните специфики на наркоразпространителите, но при това те не трябва да се екстраполират директно, а следва прецизно да се интерпретират с оглед своеобразието на всеки конкретен правонарушител.

2. МЕТОДОЛОГИЯ

Ретроспективният анализ на два конкретни случая ще ни позволи допълнително да потвърдим основателността на изведените на базата на обемно емпирично изследване криминологични и психологически характеристики на наркоразпространителите, кореспондиращи с разгледаните конструкти на тъмната триада. Целта е да покажем, че емпирично изведените криминологични и психологически особености на наркоразпространителите могат да ни бъдат полезни при осмислянето на реални практически казуси. В този смисъл, проучването на двата конкретни случая на наркоразпространители помага за изграждането на по-детайлизирана и задълбочена представа за съществени криминално-психологически характеристики на тази категория правонарушители.

Данните за настоящите случаи са придобити от полицейската практика на оперативна разработка и фактическа реализация по доказване и документиране на престъпната дейност на двама души – разпространители на наркотични вещества, на територията на средно голям град у нас. Авторът на настоящата статия е участвал пряко във финалните действия по задържане и отчасти по доказване на престъпната

дейност на лицата, като основната информация за тях е получена от оперативните работници, занимаващи се основно с противодействието на този вид престъпност.

За съхраняване самоличността на наркоразпространителите в настоящото изложение са използвани техни псевдоними.

3. ПРЕДСТАВЯНЕ НА СЛУЧАЙ

Калоян е роден в малък общински град. Израства в средно голям областен град, в квартал от покрайнините му, известен предимно с концентрацията на лица с криминални прояви. На това място живее с двамата си родители.

През юношеските си години Калоян е буен по характер и започва да дружи с по-големи от него младежи, с опит в извършването на престъпления. В периода около 7 – 8 клас проявява интерес към употребата на марихуана. Малко след началото на консумацията, той започва да разпространява това наркотично вещество в обкръжението на своите връстници.

В периода на юношеството си, до завършване на своето средно образование, Калоян няма трайни, близки отношения с жени и е съсредоточен предимно върху дейността, свързана с наркотичните вещества. Най-близък до него човек е приятелят му Даниел, син на служители в системата на МВР, имащи близки отношения с лица, представляващи политически фигури, живущи в същия град.

Успоредно с престъпната си дейност, Калоян се образова, записва и завършва висше образование. Даниел от своя страна, не се проявява като прилежен в обучението си и се идентифицира с престъпния начин на живот и с криминалните личности.

В по-късния етап от живота си, Калоян закупува собствено жилище в града, в което живее заедно с дългогодишната си приятелка. Даниел остава при родителите си, които по това време се разделят. Баща му задълбочава проблемите си с алкохола, а майка му сменя различни партньори, предимно с добро обществено положение. Малко по-късно, Даниел започва интимни отношения с наркозависима жена. Тя вече е майка на дете от друг мъж – държавен служител, с която живее в семеен имот, собственост на баба му.

По време на описаните събития Даниел и Калоян извършват системна дейност по употреба и разпространение на наркотични вещества. За узаконяване на доходите

от престъпната си дейност, Калоян започва да изучава крипто пазара, правейки и инвестиции в него, включително и в някои икономически пирамиди. Освен това той спира употребата на наркотични и започва да генерира значителни печалби от престъпната си дейност. В този период, Калоян започва да въвежда жена си, своята майка и баща в престъпните си занимания, по разпространение на наркотични вещества. От своя страна, родителите на Калоян развиват и дейност, свързана с икономическите престъпления. По оперативни данни, те не допускат външни хора в разработената от тях схема за престъпления. В този период, Даниел също започва да упражнява схемата за наркоразпространение. При това Даниел контактува предимно с външни хора и задълбочава употребата си на наркотични вещества, претърпявайки значителни финансови загуби.

За период от близо 11 години престъпната дейност на Калоян е документирана от полицията общо три пъти за престъпления по притежание на наркотични вещества. Той създава комплексни и мащабни условия за престъпната си дейност посредством прилагане на значителния си опит и на своите контакти с криминално проявени лица. През последните години Калоян има участие и в извършване на престъпления по разпространение на наркотични вещества не само на територията на областния град, в които живее, но и на територията на други области в страната.

За периода на престъпната си дейност, Калоян демонстрира изключително висок стандарт на живот, постоянно реализира луксозни почивки, закупува движимо и недвижимо имущество, което не съответства на размера на доходите му. Официалната му професия през по-голямата част от това време е като работник на бензиностанция, а в няколко години, преди последното му задържане е и безработен.

Калоян е лице от активния престъпен контингент по линия на наркоразпространението с изключителен опит. Той е позициониран на високо ниво в криминалните среди и извършва дейност с голяма степен на обществена опасност.

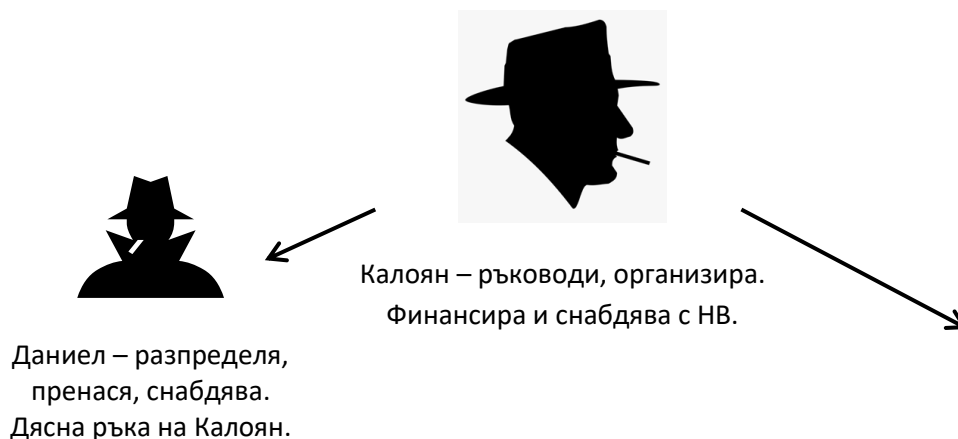
Криминалната активност на Даниел започва като дясна ръка на Калоян и е свързана с изградените преди това лични, приятелски взаимоотношения. Даниел упражнява идентична престъпна дейност, работи пряко с Калоян и в същата бензиностанция, разпространявайки наркотични вещества и като негов дилър.

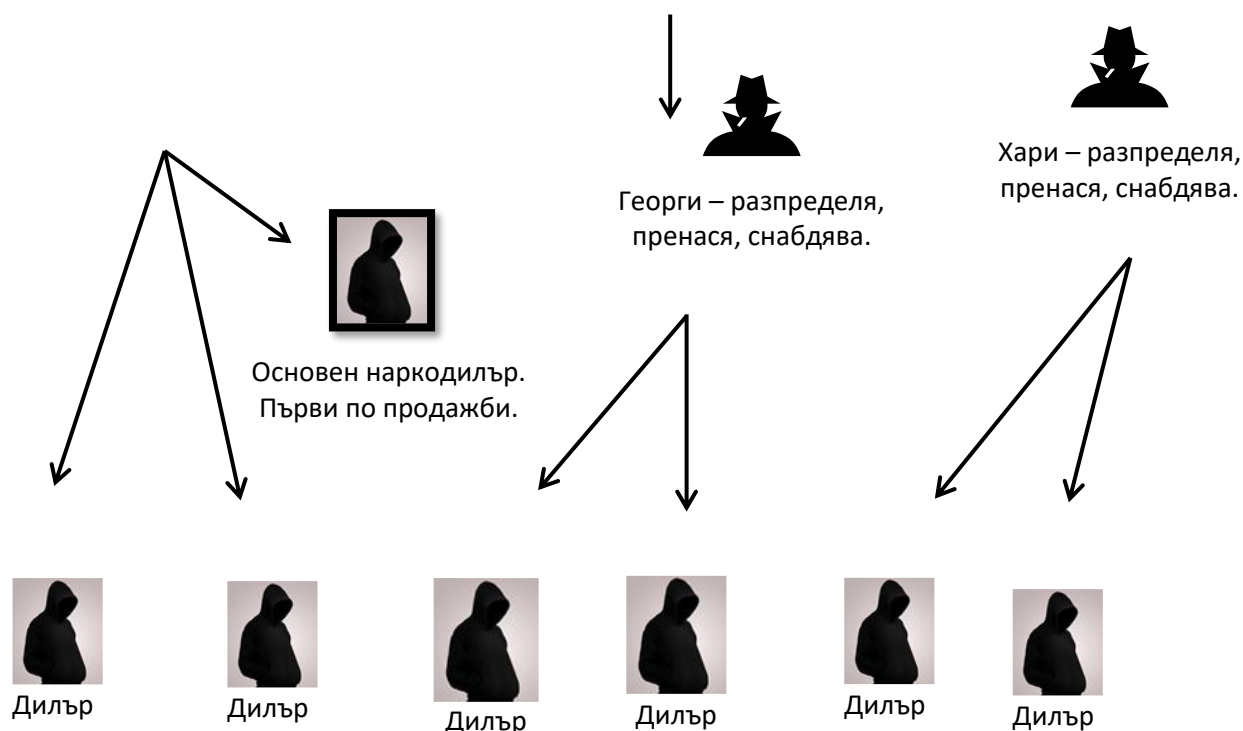
Разрив в отношенията им настъпва, по повод засилената употреба на наркотични вещества от Даниел, след раздялата на родителите му и сериозните финансови загуби претърпени от него, с оглед инвестициите му на пари, придобити от престъпна дейност.

Калоян определя Даниел като неконтролируем и опасен за престъпната организация и ограничава техните взаимоотношения единствено до зареждането на Даниел с наркотични вещества. Точно в този период е извършено задържането на Даниел, по време на което в него е открито незаконно оръжие и забранени от закона наркотични вещества.

В началото, развитието на криминалната активност на Калоян се характеризира с това, че той от „уличен дилър“ започва да израства и се превръща в лидерска фигура на местният пазар на марихуана. Калоян събира неформална организирана престъпна група за производство и разпространение на наркотични вещества на върха, на която е самият той. Характерното за този период е, че Калоян започва да установява връзка с конкретни хора в различни области и малки населени места, в които инвестира средно около 2000-3000 лева за получаване на реколти от канабис. След успешното им отглеждане, Калоян се свързва посредством мобилни приложения с лицата, отгледали реколтата, за да си уговорят локация извън населените места, на която да му предадат определеното количество марихуана. Наркотиците се вземат от Калоян и той ги превозва в тайници, предварително изградени в автомобилите, които използва. След това разделя на части наркотиците и ги е крие в тревисти безлюдни места, от където подчинените му дилъри ги вземат след дадени от него инструкции. В този период, Калоян вече постепенно спира да практикува като уличен дилър и трансформира своята роля на по-високо ниво, като снабдител на дилърите си, срещу процент от техните печалби.

В последствие, Калоян разширява дейността си, като я разраства и формира пазар за амфетамини, минаващ директно през неговата организация. Калоян структурира престъпната си дейност по следната схема:

През втория етап от развитието на престъпната му дейност, лидерската позиция на Калоян е трайно утвърдена. В престъпния свят групата му придобива свое наименование, самият той получава няколко прякора, свързани с му дейността му. Сменя част от първоначалните си дилъри и контакти по линия на наркоразпространението, най-вероятно поради мнителност и предпазливост. На практика той демонстрира прецизност, съобразителност, адекватно оценява ситуацията и се опитва да избегне ненужните рискове.

Калоян е укрепил престъпната си връзка с изключително приближеният Даниел, който вече е утвърдена негова „дясна ръка“. Даниел осъществява разпределителната роля на наркотичните вещества сред подчинените му дилъри, работещи на улично ниво, предоставя жилището си като склад/сташ хаус – от англ. *stash house*/ за наркотичните вещества и успоредно с това практикува отделна дейност като наркодилър сред потребители на наркотичните вещества. Най-вероятно, той реализира всички тези криминални активности с цел да се докаже пред Калоян като професионалист и негово надеждно, доверено лице.

Калоян затвърждава отношенията си с хората, отглеждащи марихуана, създава множество контакти в други областни и общински градове, включително и в столицата. Той системно пътува между тях, последователно разширява обхвата и връзките си, търсейки по-състоятелни и надеждни партньори в престъпната си дейност, за да обезпечи нейното разрастване.

Третият етап от развитието на престъпната дейност на Калоян се характеризира с голяма динамика, вече изградени връзки в столицата и други градове, разширяване на пазара, привличане на нови дилъри . Той вече ги зарежда не само с марихуана, но и с амфетамини.

Калоян успява да привлече и бивш служител на МВР, който да извършва дейност по отглеждане на марихуана за него. С утвърждаване на лидерската си позиция в групата, той ограничава контактите си с лица извън организацията му, като прехвърля тази функция на подчинените му, от които с най-голямо доверие се ползва Даниел. Той

инкасира и парите, придобити от престъпната дейност от наркодилърите в организацията. Калоян увеличава производството и снабдяването на своите наркодилъри, придобива нови леки автомобили. В този трети период, конкурент в престъпния свят на Калоян и Даниел, започва да подава информация до полицията, като посочва гараж, който те използват за съхранение на наркотичните вещества. Повод за тези негови действия е вече значителният размер на престъпната им дейност, която заема твърде голям дял от местния пазар за наркотици в областния град.

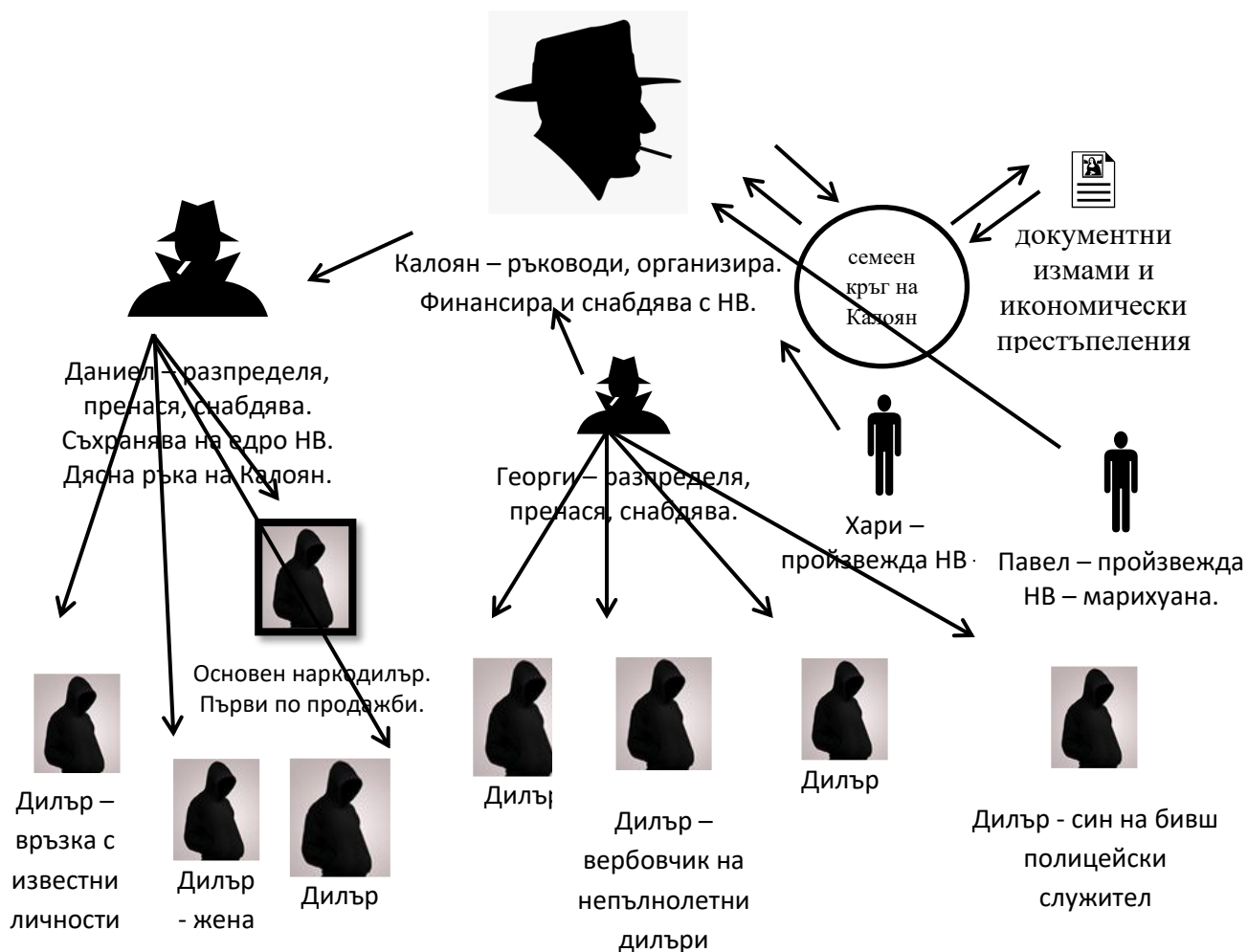
В следващия, четвърти етап от развитието на криминалната кариера на Калоян както създадената организация от него организация, така и той самият вече са обект на активна разработка от полицията. За да противодейства, Калоян взема мерки, които дават резултат. Той не използва мобилния си телефон, напуска за дълго територията на областния град и в този смисъл „изчезва“. Продължава да снабдява пазара с амфетамини, вече и с MDMA и марихуана. Фокусът на директен контрол върху дилърите и организацията се измества към Даниел, който тогава остава най-довереният и основен контакт на Калоян. През разглеждания период, полицейските органи успешно залавят част от наркодилърите на Калоян, включително един от тези на по-високо ниво, намиращ се близо до Даниел .

През този етап на престъпната си дейност, Калоян е залавян единствено с малки количества наркотични вещества и е претърпявал глоби и наказания за притежания, без да търпи ефективна присъда с лишаване от свобода.

Даниел вече не използва имота си като квартира за съхранение на наркотични вещества, а създава множество други тайници, включително и тайник в притежавания от него лек автомобил.

По това време, Калоян вече привлича и първата жена за дилър на наркотични вещества. Тя обаче в последствие е заловена от полицейските органи, след като е заредена с наркотични вещества.

В този период, Калоян разраства престъпната си дейност като започва да извършва документни измами чрез различни фирми и изписването на фиктивни фактури. Престъпната му организация има следния модел:

Настъпва и последният етап на престъпната дейност на Калоян и Даниел. Те са успешно заловени и двамата получават присъди за извършване на наркоразпространение.

Калоян и Даниел се характеризират като предпазливи и интелигентни представители на активния криминален контингент в областния град, извършващи дейността си и в множество други областни градове. Те са изключително комбинативни и контактни. В рамките на 10 годишната си престъпна дейност се издигат от най-ниското ниво на улични дилъри до ръководители и координатори на позиции в наркопазара на областния град.

Основната визия за развитието и структурирането на организацията е на Калоян. Той си изгражда значителен авторитет в престъпните среди и множество контакти в различни населени места. Калоян придобива емпирично, правилни навици за работа само с доверени хора, скрива информация от подчинение си за въпроси, които пряко не ги касаят, системно се изолира от най-уязвимите среди, тези на ниско ниво, където би могъл да бъде лесно предаден.

Лицата са успешно задържани в две отделни специализирани полицейски операции за противодействие на наркоразпространението през 2022 година.

4. АНАЛИЗ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ СЛУЧАИ

Развитието на криминалната кариера на Калоян следва модела за постепенно въвличане. На своя първоначален етап то задължително е съпътствано от разпространение на наркотични вещества, с цел задоволяване на собствената консумация.

Въвличането на Даниел в наркоразпространението е идентично но той е със значително по-малко влияние върху цялостната престъпна дейност и винаги е в сянката на неговия близък приятел, ментор и ръководител – Калоян. Подобно разграничение може да обясним с индивидуалните личностни качества и диспозиции на Калоян и Даниел. Важно е и обстоятелство, че след устойчивото си въвличане в дейността по наркоразпространение, Калоян преустановява своята наркоупотреба, което Даниел не прави и това застрашава дейността му, както и тази на неговите приближени .

Наблюдаваме една трайна възходяща градация при Калоян от наркопотребител през употребяващ наркочилър към ръководител на престъпна организация, който използва наркотичните вещества за задоволяването на другите свои потребности, но не и за собствена употреба, както в началото на неговата криминална кариера.

Въвличането в наркоразпространението протича паралелно с житейско израстване и личностното формиране на двете изследвани лица . Налице е постепенно и плавно ангажиране с дейността по наркоразпространение, което започва с употреба, забавления и се разраства до цялостно запълване на персоналното им битие с дейност, в която са включени техните интимни приятелки и семейства, доходите, трайната им делова активност.

След етапа на въвличането наблюдаваме системно разрастване на престъпната дейност на двамата, характеризиращо се с пускане в действие на различни роли и функции, допринасящи за увеличаване на престъпния капацитет и организираната криминална дейност.

При Калоян, то е пряко свързано с развитието неговите лидерски качества, емоционална стабилност, манипулативност, повишена прагматичност и визия за дейността, която организира . Важен етап и проява на неговата личност е и моментът, в който той променя отношенията си със своя най-добър приятел и настоящ партньор в криминалната дейност Даниел, поради порасналата си криминална пресметливост, целенасоченост и умения перспективно да планира своите ходове. С тези свои действия, Калоян показва голяма самоувереност, решителност и безкомпромисност, поставяйки своята дясна ръка в престъпната си дейност, в ситуация на немилост заради заплахата, която представлява за него и за престъпната им организация. Подобно решение изисква силен характер, стабилна самооценка и висок самоконтрол и то се реализира в условията на стройно функционираща организация, ангажирана с престъпна дейност, генерираща значителни приходи.

Характерни за Калоян са находчивост, инициативност, трайна, но добре премерена склонност към риск, макиавелизъм, емоционална стабилност и самоувереност. Въпреки, че той започва да участва в наркоразпространението по класическия модел за въвлечане чрез наркоупотреба(Мърфи, Уалдорф & Рейнърман, 1990), в последствие благодарение на емоционалната си стабилност и вътрешна увереност успява да го преустанови и да се ангажира в престъпната дейност като наркоразпространител – организатор, който вече не използва наркотичните вещества за лично удоволствие, а за задоволяване на останалите си потребности от финансови средства, власт, обществено признание, самоутвърждаване и т.н.

Според настоящите данни трудно може да твърдим или отречем наличието на психопатни отклонения в личността на Калоян. Важно е да отчетем, че упражняването на системна престъпна дейност, с изключителни финансови размери, е индикатор за наличие на хипертрофиран егоцентризъм и висока готовност за пренебрегване на норми и ограничения в индивида(Маджаров, Е., 2017). Тя се изразява в погазването на обществения и личностен/както в случая на най-добрия му приятел/ интерес, налагайки волята на дееца за изпълнението на „всяка цел, независимо от средствата“, ангажирайки максимално развитата му манипулативност (Маджаров, 2017; Андонова-Цветанова & Маджаров, 2020). Количествените и качествени характеристики на престъпното поведение на Калоян показват съществуването на развити нарцистични наклонности, индикатор, за които е и ефективността му да преформатира отношенията

си със своя най-добър приятел, за да запази интересите и престъпните си активи, поставяйки ги над своите взаимоотношения с него.

Личностните качества на Даниел, при разрастване на престъпната дейност между него и партньора му, следват присъщите му диспозиции и личностни черти. През целия период на криминална активност, Даниел не успява да надскочи ролята на „дясна ръка“ в престъпната организация и не се стреми да го направи, дори и когато Калоян е делегирал почти цялата си дейност на него и я ръководи в сянка, криейки се из територията на страната, поради натиск на полицейските органи. Даниел има възможност да из земе изцяло функциите на Калоян и да го отстрани като ръководна фигура от организацията, с оглед на създалите се обстоятелства. Предвид това и цялостното поведение в престъпна дейност на Даниел трябва да го определим като друг вид наркоразпространител, отличаващ се от Калоян. Двамата притежават развита манипулативност и я прилагат в криминалната си дейността, но по отношение на своята емоционална стабилност и вътрешна увереност, Даниел е с по-неблагоприятни показатели от Калоян. Подобни резултати бяха наблюдавани и в проведеното от нас емпирично изследване. Даниел не успява да прекрати своята наркоупотреба през целия си период на наркоразпространение и функциониране като наркодилър. Когато Калоян ясно преструктурира техните отношения, няма контрамерки от страна на Даниел. Той продължава да третира Калоян като близък и никога не поставя наркоразпространението над личните им отношения. Следователно, на него му липсват типичните враждебни нагласи и готовност да се жертват близките приятелски отношения за сметка на престъпната дейност. В този смисъл Даниел е по-емпатичен, подкрепящ и пренебрегващ вероятните прагматични загуби.

С оглед представените в реализираното изследване данни и настоящите случаи, следва да характеризираме Даниел като личност на наркоразпространител със средна и дори ниска самоувереност, определена емоционална нестабилност, изразена манипулативност, по-ниска враждебност, агресивност и по-ниска склонност към риск.

Проявлението на двата типа личности, освен в криминалната им дейност, можем да видим и в техните лични избори и семейна среда. Доминантният, по-нарцистичен и експанзивен Калоян проличава и в ползването на множество автомобили, в луксозния начин на живот, в създаването на семейство с жена без деца и ангажирането на останалите членове от фамилията му в престъпната дейност. Даниел от своя страна не

притежава много леки автомобили, жената до него е вече с дете от други отношения, той не ангажира останалите членове от семейството си със своята престъпна дейност. За него през цялото време – наркотичните вещества остават, освен средство за доходи и получаване на блага и инструмент за разтоварване на стреса.

В проведеното изследване бяха диференцирани два типа личностно-асоциални престъпни модела, свързани с различни индивидуални личностни черти и криминални кариери на разпространителя – потребител и на класическия наркодилър. Разпространителят – потребител, характеризираш се с доминантна склонност към потребление и черти, типични за Даниел, в представения случай. Наркодилърът в класическия смисъл, представлява индивид избрал разпространението на наркотични вещества като основен способ за задоволяване на своите потребности и превърнал го в основа на криминалната си кариера, със завишени показатели на манипулативност, враждебна готовност за нарушаване на норми, склонност към риск и самоувереност. Това е персонажът на Калоян в осъщественото от нас изследване на случаи.

Краят на криминалната кариера на изследваните лица не е доброволен, нито един от двамата не приключва престъпната си дейност по свой собствен избор. Въпреки спорадичните им проблеми с правораздавателните институции, както и наложените им наказателни мерки, те не спират тяхната дейност. Независимо от наличието на множество данни за широкообхватната им престъпна активност, двамата наркоразпространители са носили наказателна отговорност само за притежание на наркотични вещества, което не е допринесло адекватно за тяхното респектиране и за преустановяване на действията им. Всеки от тях печели значително от дейността си по наркоразпространението, наложените им наказателни мерки за притежание само потвърждават тяхното превъзходство и не успяват да постигнат промяна в нагласите им, за да се откажат от престъпните си занимания. Поглед върху модела полза-загуба, показва, че за сметка на наложените им санкции, те получават висок стандарт на живот, който по друг начин не биха си позволили. Те придобиват възможности за много повече удоволствия и забавления от дейността си по наркоразпространение. Наказанията, които търпят са финансово-административни и ги поставят в условия, подкрепящи тяхното самочувствие и усещане за недосегаемост.

Подобен модел на наркоразпространителя, че той винаги ще може да премине наказателноправната проверка като притежател, маскирайки реалната си роля на

разпространител на наркотични вещества. В този смисъл неефективните наказания за притежание са стимулирали дейността на Калоян и Даниел и са усилили тяхната увереност и самочувствие, за да интензифицират ангажиментите си по наркоразпространението.

Съществен проблем след края на криминалната кариера на двамата е тяхната идентичност и образа им в обществото. Ранното започване на престъпната им дейност е сериозна пречка за развитието на друга Его – идентичност, с която да се асоциират и тя да бъде доминантна над престъпната им ориентация. Основните прякори, приятелско обкръжение, интеракции и имидж на двамата са свързани с наркоразпространението. Важно е да си зададем въпроса, как се променят техните ценности, мотиви и идентитет ако е премахната дейността им по наркоразпространението, започнала още в периода на юношеството им. Липсата на адекватна Его-идентичност би породила сериозен проблем при успешната реадaptация на Калоян и Даниел, защото тя е пряко свързана с вътрешния им дисонанс и с невъзможността за реализиране на вече присъщите за тях качества и умения в друга дейност. Възможността Калоян да ангажира своя организационен потенциал в законна дейност и да се идентифицира с Его-образ на успешен корпоративен мениджър би му донесла ново амплуа, което също ще го нагpaди с финансови, социални и други успехи, при достатъчно вложен труд. Подобна е ситуацията и с Даниел и със социално-позитивното приложение на неговия потенциал, предвид уменията му, показани в наркоразпространението. Тези две преориентации започват и свършват с индивидуалните нагласи и възприятия на наркоразпространителите, с техните качества и потенциал за ефективна реадaptация в обществото, както и с отказа им от престъпна дейност. Развитието на визираните събития може да се проследи във времето. Той зависи от това, дали двете лица от активния криминален контингент ще преустановят трайно престъпната си дейност след настоящата реализация от полицията или я активират отново, след изтърпяването на присъдите им на лишаване от свобода.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В изследвания случай наблюдавахме комплексното развитие на личността на двама наркоразпространители, работещи в условията на разпространение и потребление и последващо организирано наркоразпространение в престъпна група. Разграничихме отделните етапи на тяхното развитие и организацията им, както и

обособихме различно проявени качества на техните личности и специфични роли в отношенията помежду им и създадената от тях организация.

Наблюдаваните и изброени личностни качества на наркоразпространителите, механизмите на развитие на тяхната престъпна дейност потвърждават емпирично верифицираните в дисертационния труд хипотези и постановки. Те са отчетливо диференцирани в рамките на разгледаните в настоящето изследване на случай личностни и поведенчески особености на двамата наркоразпространители и в значителна степен кореспондират с личностните конструкти на тъмната триада. Наркоразпространението е сфера за изява на личностите с изразени макиавелистични нагласи, висока самоувереност, психопатни наклонности и склонност към риск.

БИБЛИОГРАФИЯ

Adler, Pat., Adler Pet.(1983) *Shifts and Oscillations in Deviant Careers: The Case of Upper-Level Drug Dealers and Smugglers*, University of Tulsa.

Asenova, Iv., (2018) *Psihopatologija*, Blagoevgrad : „Smilkov EOOD“ [Асенова, Ив., (2018) *Психопатология*, Благоевград : „Смилков ЕООД“].

Atanasov, A., Madzharov, E. & Naseva, E. (2023). Konceptualni i metodicheski aspekti pri izsledvane na narkorazprostranitelite. *Bjuletin na Fakultet „Policija“*, br.11:7 – 17 [Атанасов, А., Маджаров, Е. & Насева, Е. (2023). Концептуални и методически аспекти при изследване на наркоразпространителите. *Бюлетин на Факултет „Полиция“*, бр.11:7 – 17].

Hadzhijski, M.,(2016) *Psihopatijata v poletu na juridicheskata psihologija*. Veliko Turgovo : „Faber“ [Хаджийски, М.,(2016) *Психопатията в полето на юридическата психология*. Велико Търново : „Фабер“].

Kitanov, K. & Jotov, Kr.(1999). *Narkoprestypnostta – razprostranenie i prevencija*. S.: MVR. [Китанов, К. & Йотов, Кр.(1999). *Наркопрестъпността – разпространение и превенция*. С.: МВР].

Kitanov, K. (2008). Organiziranata prestypnost: kriminologichna harakteristika i policejska prevencija. S. : NIIKK [Китанов, К. (2008). *Организираната престъпност: криминологична характеристика и полицейска превенция*. С. : НИИКК].

Koleva, S., (2019). *Triarhichen model na psihopatni lichnostni cherti v junosheska vuzrast*. S.: „Iztok-Zapad“. [Колева, С., (2019). *Триархичен модел на психопатни личностни черти в юношеска възраст*. С.: „Изток-Запад“].

Madzharov, E., (2016). Paradoksite pri sravnitelno izsledvane na studenti i lisheni ot svoboda. V: p/r Ilieva, Sn., Markovich, M. & Jankulova, J. Sbornik dokladi ot mezhdunarodna nauchna konferencija „Liderstvo i organizacionno razvitie” S. „Sv. „Kliment Ohridski“, 1287-1293 [Маджаров, Е., (2016). Парадоксите при сравнително изследване на студенти и лишени от свобода. В: п/р Илиева, Сн., Маркович, М. & Янкулова, Й. Сборник доклади от международна научна конференция „Лидерство и организационно развитие” С. „Св. „Климент Охридски“, 1287-1293].

Madzharov.E, Andonova-Tsvetanova, Y.(2020). Research on individuals, members of the organized crime groups with the Dark Triad Questionnaire. Psychological Research, volume 23, Number 3,203 -214.

Murphy, S., Waldorf, D., Reinerman, C.,(1990) “Drifting into dealing: Becoming a cocaine seller”, Human Sciences Press

Stojchev, N.,(2016).Nasilieto. Psihologicheski analiz ot mestoprestyplenieto. S. "Trud".[Стойчев, Н.,(2016).Насилието. Психологически анализ от местопрестъплението. С. "Труд"].

Werse,V.,Bernard,C.(2016).Friendly Buisness: International views on social supply, self-supply and small-scale drug tealing. Springer VS, ISBN 978-3-658-10328-6, Library of Congress Control Number: 2016940350